

Tijd voor Toekomst

Facts & Figures Tijd voor Toekomst

Voor een kansrijke generatie Groningers

Oktober 2025

Tijd voor Toekomst

Tijd voor Toekomst investeert in de jeugd van de Provincie Groningen

Een kansrijke jeugd doorlopen, dat is wat we alle kinderen in de provincie Groningen gunnen. Samen met basisscholen in de 10 gemeenten zetten wij ons in om de schooldag van Groningse kinderen te verrijken met uiteenlopende activiteiten van lokale aanbieders.

Met de Verrijkte Schooldag bouwen aan een kansrijke generatie Groningers

Samen met partners, scholen en lokale aanbieders creëren we tijdens de verrijkte schooldag gelijke kansen voor alle Groningse kinderen, ongeacht hun woonplaats of achtergrond. We helpen hen hun omgeving en zichzelf te ontdekken, waardoor verborgen talenten zichtbaar worden. Dit extra steuntje in de rug geeft hen de kans om zich te ontwikkelen en hun dromen waar te maken.

Wat vinden de ouders?

Onderzoeksresultaten 2022 tot 2024

In mei 2025 heeft Judith Hoogeveen een doelgroeponderzoek uitgevoerd naar de mening van basisschoolouders over Tijd voor Toekomst (TvT) en de Verrijkte Schooldagen. Het onderzoek had als doel om inzicht te krijgen in hoe ouders het programma ervaren, wat zij waarderen en waar nog ruimte is voor verbetering.

De gegevens zijn verzameld via een enquête, die is ingevuld door 215 basisschoolouders uit de provincie Groningen.

De resultaten laten zien hoe ouders de Verrijkte Schooldagen ervaren. Hun reacties geven richting aan het verder ontwikkelen van Tijd voor Toekomst en maken duidelijk wat het programma betekent voor kinderen, ouders en scholen in Groningen. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek betreft de ouders gepresenteerd.

Doelgroeponderzoek naar mening van basisschool ouders over Verrijkte Schooldagen

Van de 215 respondenten kwam er 43% uit de gemeente Groningen. De rest komt uit de diverse gemeenten.

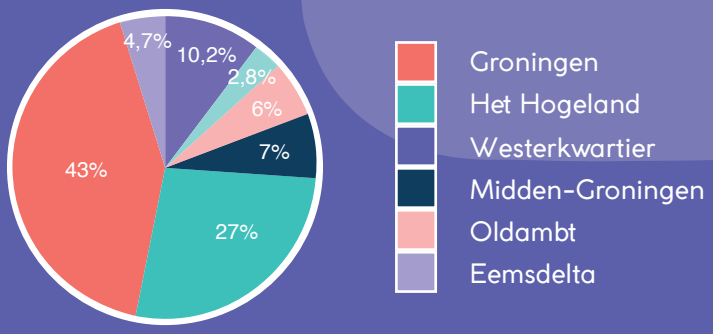

★★★★★

Gemiddeld geven de ouders het huidige aanbod van de Verrijkte Schooldag een waardering van 4,1 op de schaal van 5.

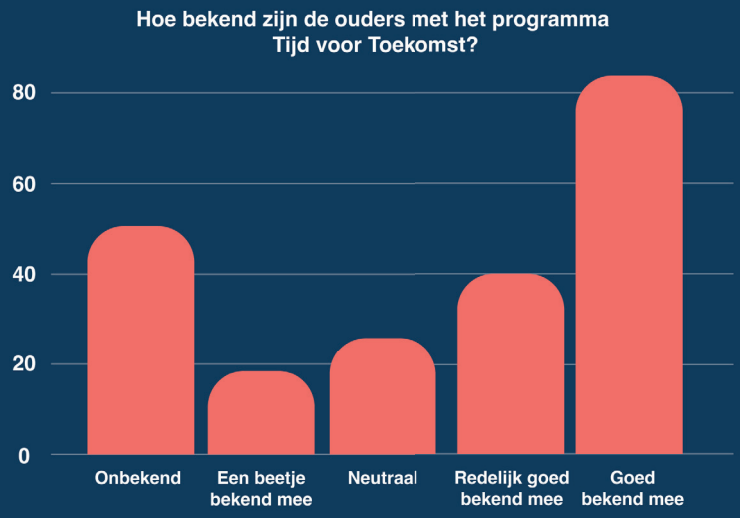

Wat Waardeert u aan het aanbod van Tijd voor Toekomst?

43 ouders gaven aan dat zij vooral waarderen dat hun kind tijdens de Verrijkte Schooldag kennismaakt met nieuwe dingen – activiteiten en ervaringen die thuis of in het reguliere lesprogramma niet voorkomen. Ouders zien dit als een kans voor hun kind om nieuwe interesses te ontdekken en hun blik te verbreden. Daarnaast noemden meerdere ouders de laagdrempeligheid en veelzijdigheid van het programma als belangrijke pluspunten. Deze resultaten laten zien dat ouders vooral de breedte en toegankelijkheid van het aanbod waarderen, en de manier waarop het kinderen stimuleert om nieuwe interesses te ontwikkelen.

Tijd voor Toekomst

Wat is voor u de reden om uw kind op te geven voor buitenschoolse activiteiten als aangeboden bij de Verrijkte Schooldag?

59 ouders gaven hetzelfde belangrijkste antwoord: hun kind beleeft veel plezier aan de buitenschoolse activiteiten. Dit plezier vormt voor veel ouders de voornaamste motivatie om hun kind te laten deelnemen.
Daarnaast speelt nieuwsgierigheid naar specifieke thema's een rol. Kinderen willen graag meedoen aan activiteiten rond bijvoorbeeld sport, kunst of techniek. Ouders vinden het belangrijk dat hun kind gemotiveerd is en zelf kiest om deel te nemen. Enkele ouders verwoordden dit als volgt:

"*Als ze het zelf leuk vinden.*"
"*Mijn kind gaat heen wanneer ze iets ziet dat bij haar past.*"
"*Ik laat hem zelf kiezen wat hij wil doen.*"

Welke voordelen ervaart u wanneer uw kind deelneemt aan buitenschoolse activiteiten?

57 ouders vinden het vooral waardevol dat hun kind op een laagdrempelige manier kennismaakt met nieuwe ervaringen, talenten en interesses. De activiteiten bieden kinderen de kans om dingen te ontdekken die thuis niet altijd mogelijk zijn, zoals specifieke creatieve workshops of sportactiviteiten. Zoals een ouder aangeeft:
"*Ze maken kennis met activiteiten waar ik ze niet zo snel naartoe (kan) brengen.*"
Ouders waarderen dat hun kind zo nieuwe talenten kan verkennen zonder druk of verplichting:
"*Hij kan iets proberen, het is maar een paar keer.*"
Sommige ouders merken ook positieve effecten thuis:
"*Het brengt haar thuis ook op nieuwe ideeën.*"
Deze reacties laten zien dat ouders vooral de toegankelijkheid, variatie en persoonlijke ontwikkeling van hun kind als belangrijkste voordelen van buitenschoolse deelname ervaren.

Welke nadelen ervaart u wanneer uw kind deelneemt aan de buitenschoolse activiteiten?

21 ouders noemden als belangrijkste nadeel dat de schooldagen door de extra activiteiten erg lang worden. Dit kan volgens hen leiden tot vermoeidheid of overprikkeling bij kinderen. Enkele ouders verwoordden dit als volgt:

"*Ze mist de rust en het 'afschakelen' van alle prikkels. Overvraging – vervelen en zelf je vrije tijd moeten indelen is ook gezond.*"
"*De schooldag duurt tot 16 uur. Een lange, intensieve dag.*"
"*Het is wel weer een verlengde schoolmiddag. Kinderen moeten al zoveel tegenwoordig.*"

Volgens sommige ouders leidt deze belasting ertoe dat zij hun kind niet (altijd) opgeven voor deelname aan de Verrijkte Schooldag. Daarnaast werd door enkele ouders de logistieke planning genoemd als aandachtspunt, bijvoorbeeld rondom opvang, vervoer of het combineren met andere naschoolse verplichtingen.

Hoe ervaart of verwacht u de invloed van buitenschoolse activiteiten op de volgende aspecten?

Hieronder staan de uitkomsten in grafieken.

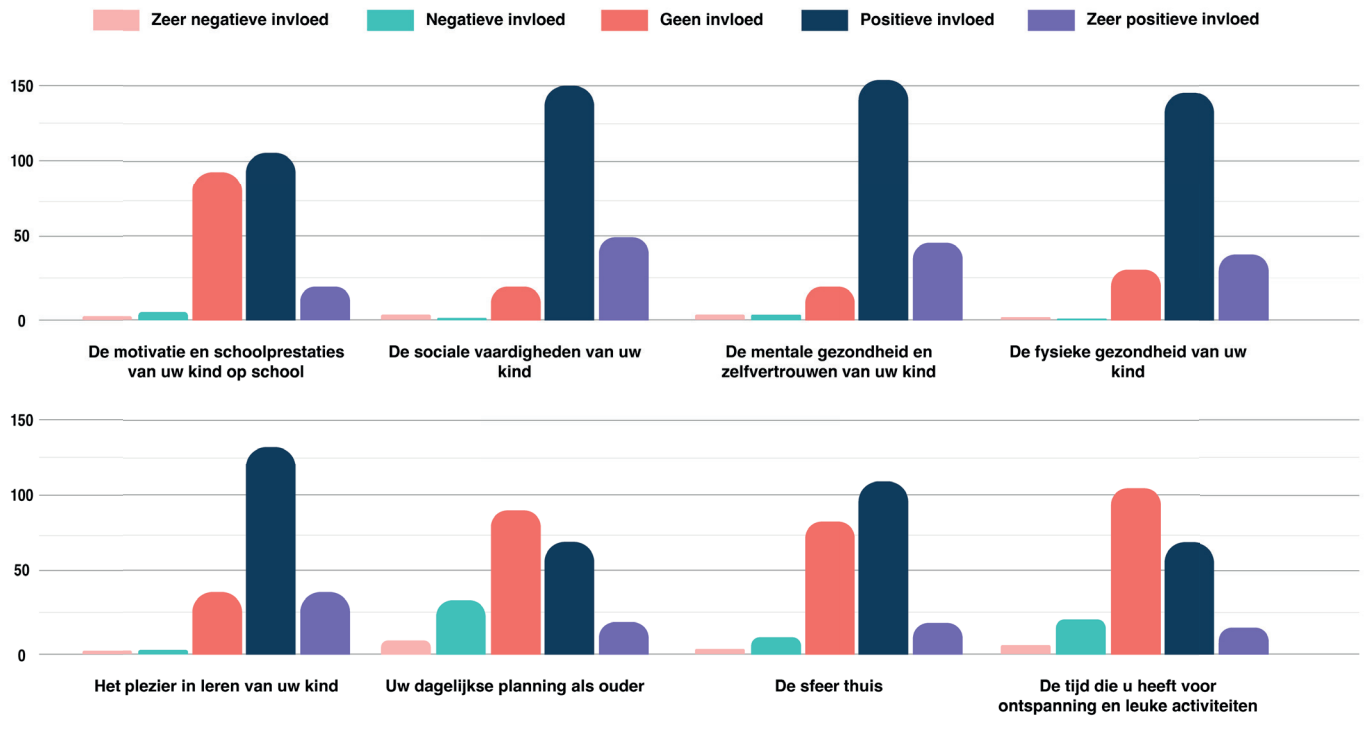

Tijd voor Toekomst

In hoeverre hebben de volgende aspecten invloed op uw keuze om uw kind op te geven voor buitenschoolse activiteiten?

Hieronder staan de uitkomsten in grafieken.

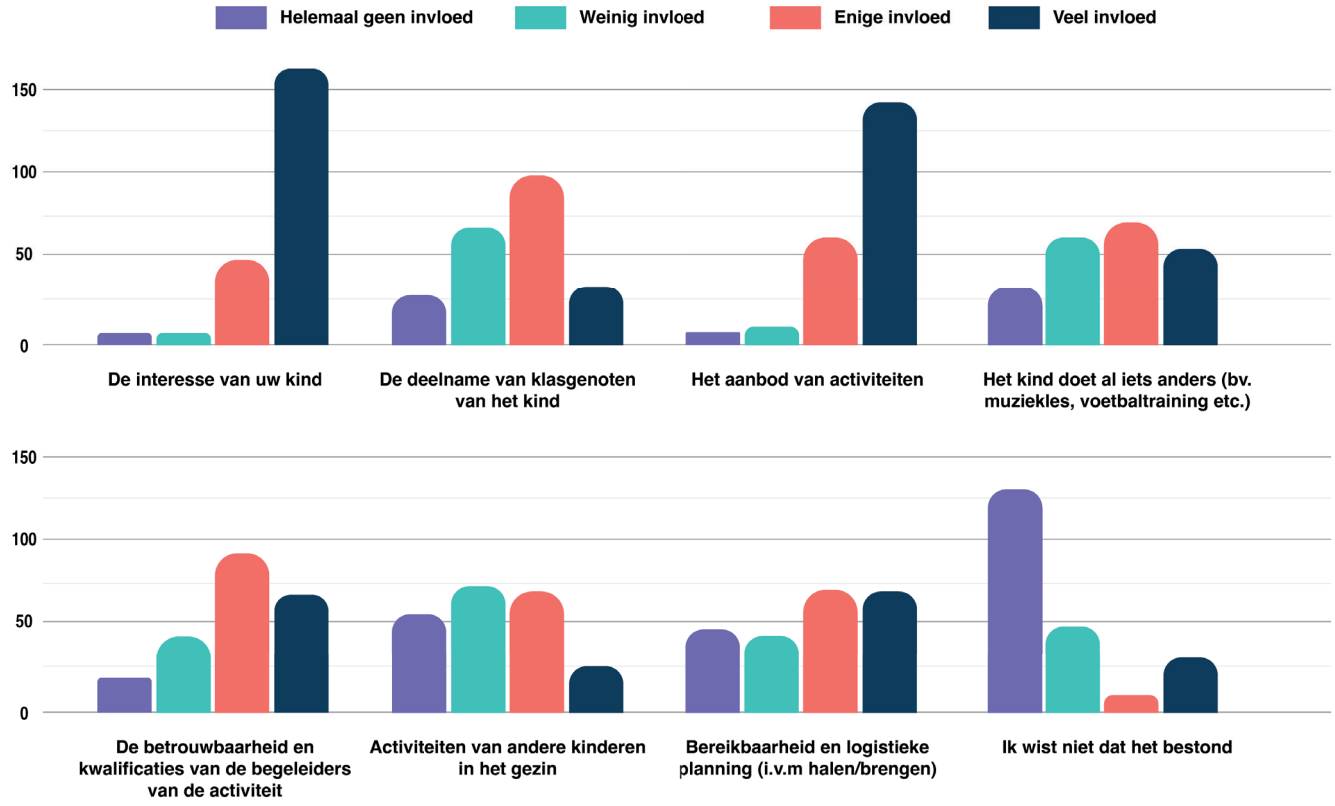

Wat zou u helpen om uw kind wél in te schrijven?

Op de vraag wat ouders zou helpen om hun kind wél in te schrijven voor de Verrijkte Schooldag, gaven veel ouders aan dat aanpassingen in het aanbod daarbij een belangrijke rol spelen. Zij vinden het huidige aanbod soms te beperkt, te weinig gevarieerd of niet passend bij jongere kinderen. Een ouder licht toe:
"*Op dit moment is het aanbod gericht op kinderen vanaf groep 4. Daardoor hebben ze nog niet mee kunnen doen.*"

Ook is er behoefte aan meer creatieve en afwisselende activiteiten:
"*Meer verschillende activiteiten. Nu zie ik wel dezelfde activiteiten terugkeren. Varieer meer.*"

Daarnaast worden sportieve en creatieve invullingen opnieuw genoemd als aantrekkelijk voor ouders:
"*Andere sporten.*" "*Creatieve activiteiten.*"

Een breder en gevarieerder aanbod, met name voor de jongere groepen, zou ouders dus kunnen overhalen om hun kinderen (opnieuw) op te geven.

Conclusie wat vinden ouders van de Verrijkte Schooldag?

Wat waarderen ouders?

Kinderen ontdekken nieuwe dingen
- Kennismaken met sport, cultuur en techniek die ze thuis of op school niet krijgen.

Plezier & enthousisme
- Kinderen gaan met plezier, komen blij thuis en vertellen enthousiast over de activiteit.

Brede ontwikkeling
- Kinderen groeien in zelfvertrouwen, zelfstandigheid, sociale vaardigheden en creativiteit.

Laagdrempelig en divers aanbod
- Veel keuze: kinderen mogen zelf kiezen.

Praktisch voor ouders
- Minder gedoe met opvang, sluit aan op schooldag.

Waar lopen ouders tegenaan?

Vermoeidheid & lange dagen
- Kinderen zijn soms te moe of overprikkeld.

Slechte aansluiting op schooltijden
- Activiteiten starten niet direct na school.

Beperkt aanbod onderbouw
- Minder passende opties voor jongere kinderen.

Activiteiten zitten snel vol
- Kinderen moeten dan iets kiezen dat ze minder leuk vinden.

Twijfels over begeleiding
- Soms onbekend of te streng voor het kind.

Wat is het effect van deelname?

Sociale vaardigheden
- Kinderen leren omgaan met andere kinderen buiten hun klas.

Zelfvertrouwen & mentale gezondheid
- Kinderen durven meer en voelen zich sterker.

Fysieke gezondheid
- Kinderen komen meer in beweging.

Invloed op ouders zelf

Planning
- Soms stress rondom halen en brengen.

Tijd voor zichzelf
- Ruimte voor werk, rust of andere verplichtingen.

Waarom schrijven ouders hun kind wel of niet in?

Motivatie van het kind
- Zonder enthousiasme van het kind geen inschrijving.

Inhoud van het aanbod
- Het moet passen bij interesses van het kind.

Vertrouwen in begeleiding
- Begeleiders moeten betrouwbaar zijn.

Laagdrempelig en divers aanbod
- Veel keuze: kinderen mogen zelf kiezen.

Praktisch voor ouders
- Minder gedoe met opvang, sluit aan op schooldag.

Tijd voor Toekomst

Wat doet het met het kind?

De relatie tussen thuiscontext en de schoolcontext met een Verrijkte Schooldag

In dit hoofdstuk presenteren we de onderzoeksresultaten van het afgelopen jaar binnen Tijd voor Toekomst (TvT). Centraal staat de relatie tussen thuis en school: hoe ervaren ouders en leerlingen de verbinding tussen wat er thuis gebeurt en wat er op school wordt geboden binnen een Verrijkte Schooldag?
De resultaten laten zien hoe de thuiscontext en de schoolcontext elkaar kunnen versterken wanneer leerlingen deelnemen aan de Verrijkte Schooldag. Daarbij kijken we niet alleen naar de ervaringen van ouders, maar ook naar hoe leerlingen zelf de opbrengsten van het programma ervaren, in hun motivatie, ontwikkeling en gedrag thuis.

Dit hoofdstuk bundeld de bevindingen van het onderzoek naar de opbrengsten van Tijd voor Toekomst volgens leerlingen, met een focus op hun thuissituatie.

Deze rapportage is in april 2025 uitgevoerd door Sanne Visser en Silke Dankers van De Hanze.

Thuis zijn, thuis voelen

Frequentie deelname verrijkte schooldag per maand (%)

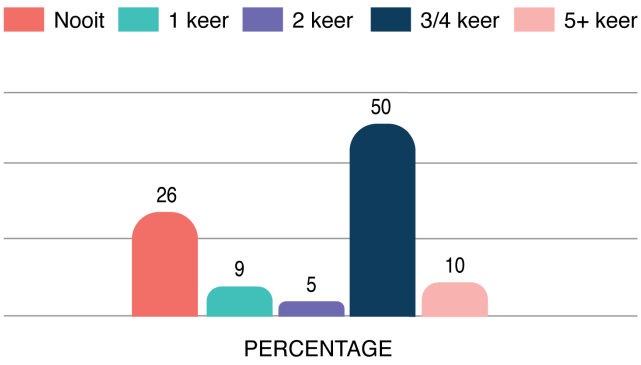

Redenen voor deelname

Plezier en interesse vanuit het kind	59
Kennismaken met nieuwe dingen	37
Aanbod	31
Ontwikkeling	14
Samen doen	12
Verrijking van onderwijs	11
Praktisch voordeel ouder	6

Ik praat veel met mijn ouders over wat ik meemaak tijdens de activiteiten (%)

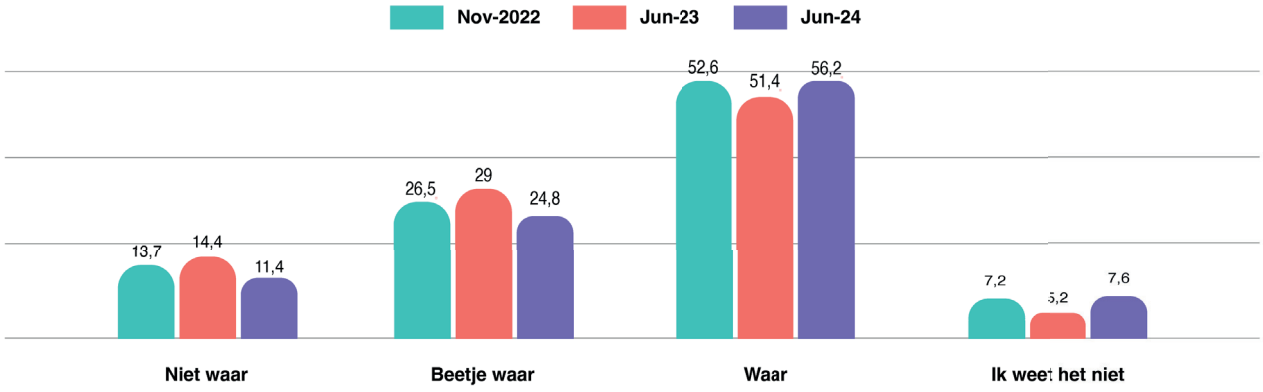

**"Soms hebben de activiteiten een kleine invloed op de tijd die we aan andere activiteiten kunnen spenderen.
Daarom is het fijn dat Tijd voor Toekomst niet verplicht is. Zo kunnen we zelf kiezen of een activiteit voor ons past."**

In de focusgroepen met kinderen werd gesproken over welke ervaringen de leerlingen deelden met hun ouders, hoe en wanneer zij dat deden. Uit de focusgroepen blijkt ook dat het merendeel van de kinderen regelmatig ervaringen deelt met hun ouders of andere gezinsleden, al verschilt de mate waarin dit gebeurt sterk per kind. Veel kinderen geven aan thuis te vertellen over de activiteiten die zij tijdens de Verrijkte Schooldag hebben ondernomen, vooral wanneer zij iets nieuws of leuks hebben meegemaakt. Zo beschrijven kinderen dat zij vertellen over praktische activiteiten, zoals EHBO-lessen, programmeren, proefjes of creatieve workshops. Sommigen laten hun ervaringen direct zien, bijvoorbeeld door dansjes van breakdance thuis voor te doen of te demonstreren wat zij tijdens een EHBO-les geleerd hebben.

Tijd voor Toekomst

De meeste kinderen geven aan dat hun ouders positief reageren wanneer zij iets vertellen over de Verrijkte Schooldag. Reacties zoals "*Leuk*!" en "*Wat heb je geleerd*?" worden het meest genoemd. Kinderen ervaren de interesse van ouders vaak als stimulerend en voelen zich uitgenodigd om hun ervaringen verder te delen. Zo beschrijft Sofie hoe haar ouders niet alleen reageren met enthousiasme, maar ook door door te vragen.

Sommige kinderen geven aan dat hun ouders niet altijd even betrokken of geïnteresseerd reageren. Ze vertellen dat hun ouders meestal pas vragen naar hun dag als zij zelf het gesprek beginnen. Zo deelt Nena weinig over school, waarop haar ouders weinig reageren, tenzij haar moeder er specifiek naar vraagt. Emma merkt dat haar moeder wél belangstelling toont, maar haar vader minder interesse laat zien.

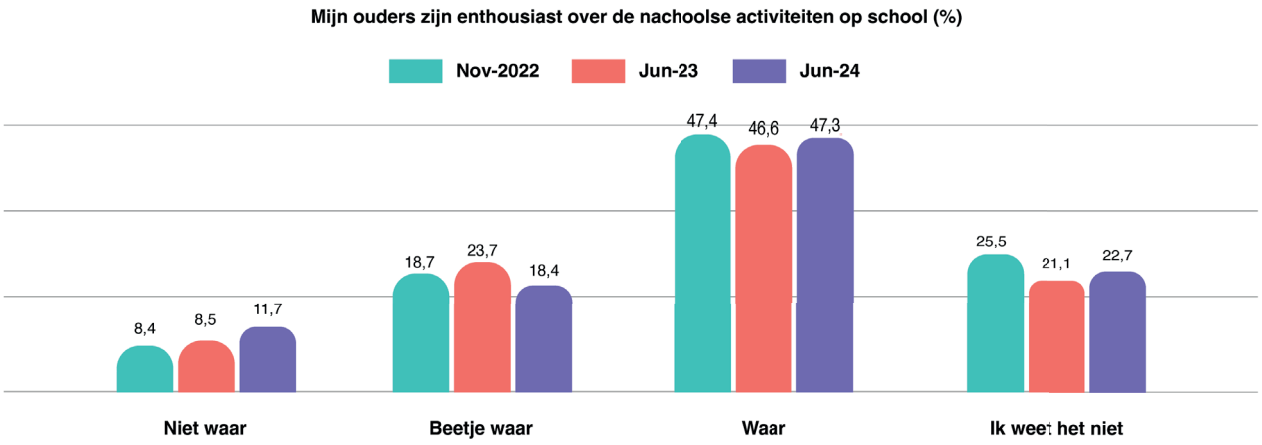

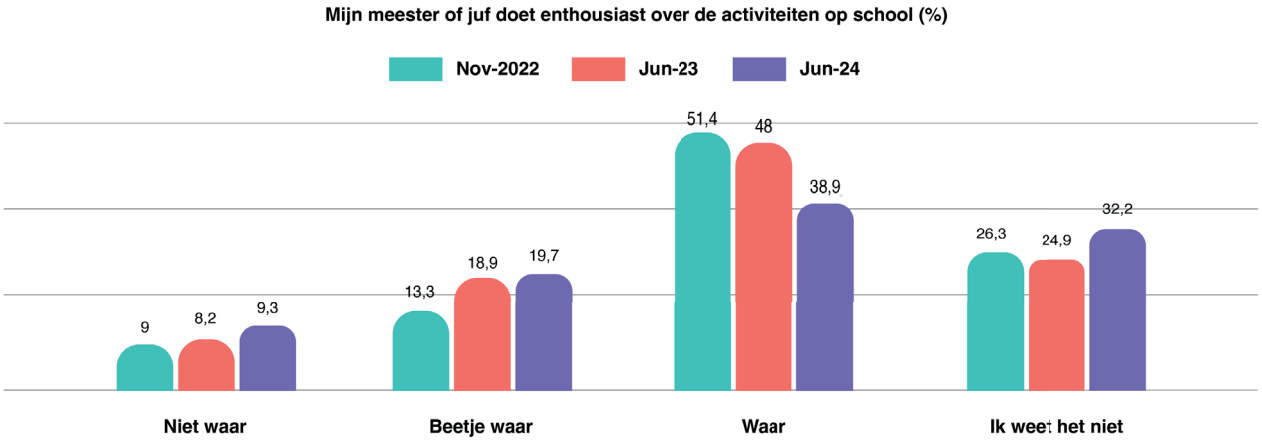

Tijd voor Toekomst

Wat nemen we mee uit dit onderzoek bij kinderen

Uit het onderzoek blijkt dat kinderen hun ervaringen graag delen, maar niet altijd weten hoe. Leerkrachten en aanbieders kunnen dit ondersteunen met gespreksstarters of iets visueels om mee naar huis te nemen, zodat gesprekken thuis makkelijker op gang komen.

Daarnaast zijn er verschillen in betrokkenheid tussen gezinnen. Niet ieder kind praat evenveel thuis over school. Leerkrachten kunnen dit signaleren en enthousiasme stimuleren door zelf zichtbaar betrokken te zijn en korte voorlichtingsmomenten te organiseren bij nieuwe activiteiten.

Tot slot blijkt dat ouderbetrokkenheid een positief effect heeft. Wanneer ouders actief meedoen of meedenken, vergroot dit het enthousiasme van kinderen. Scholen kunnen dit versterken door ouderwerkgroepen of panels te betrekken bij de opzet van de Verrijkte Schooldag.

De afstemming over de inschrijving voor verrijkte schoolactiviteiten verloopt over het algemeen soepel en positief. Kinderen delen hun wensen, terwijl ouders vooral een ondersteunende of praktische rol hebben. Soms wordt de keuze samen gemaakt, soms vooral praktisch geregeld. Alleen de snelle inschrijving zorgt bij sommige gezinnen voor wat onrust.

“Ik vertel thuis gewoon aan mijn ouders dat de activiteit er is en dat ik wel wil meedoen, en dan vinden ze het gewoon goed en dan ga ik meedoen.”

“Mijn moeder zegt: je moet wel snel zijn, want vol is vol.”

Tijd voor Toekomst

Wat zijn de ervaren opbrengsten van Tijd voor Toekomst voor leerlingen?

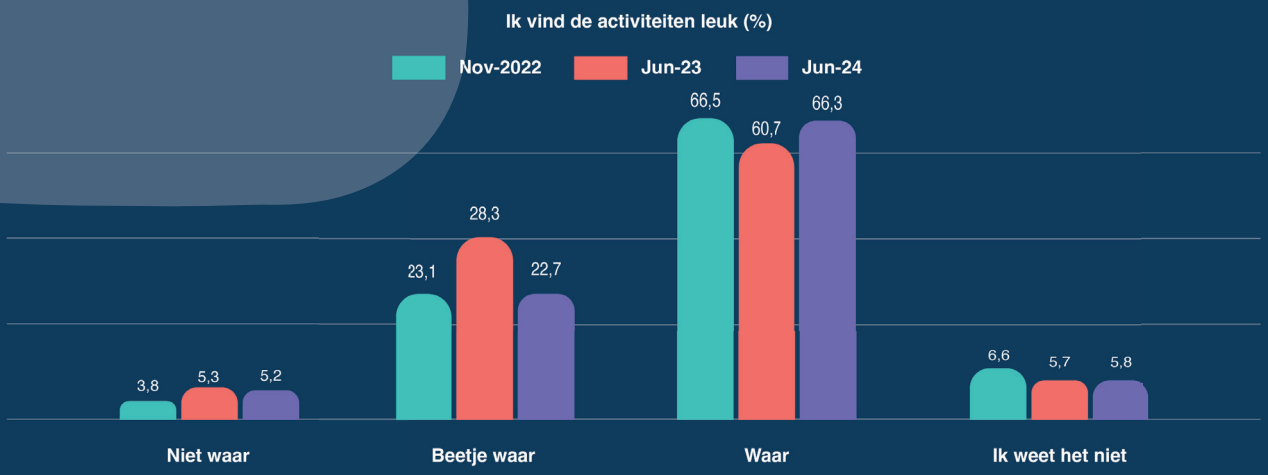

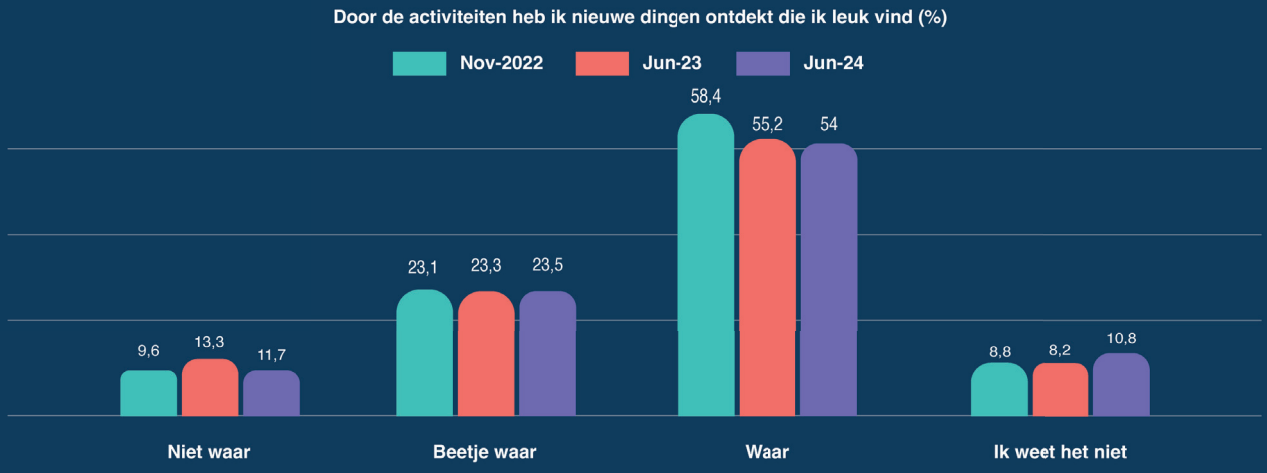

Nieuwe dingen ontdekken, nieuwe dingen gaan doen

Uit focusgroepen halen we terug dat kinderen het prettig vinden als ze nieuwe dingen leren bij de Tijd voor Toekomst activiteiten. Ook in de vragenlijst reflecteren ze op nieuwe ervaringen. **54** procent van de leerlingen op de scholen geeft aan nieuwe dingen te hebben ontdekt door de activiteiten in de Verrijkte Schooldag en **39** procent van de leerlingen geeft aan dat hij/zij ook nieuwe dingen is gaan doen.

Tijd voor Toekomst

Nieuwe dingen proberen

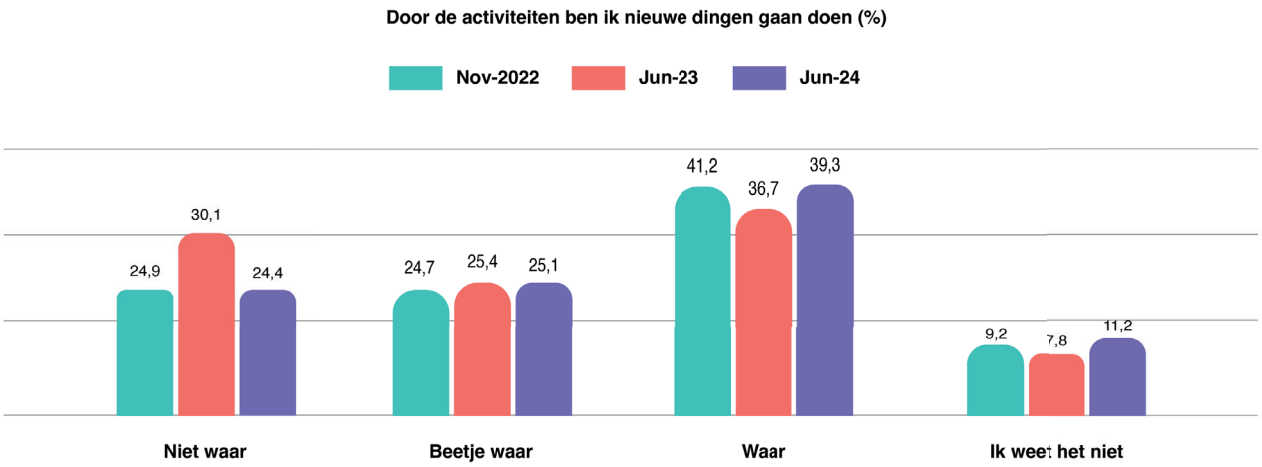

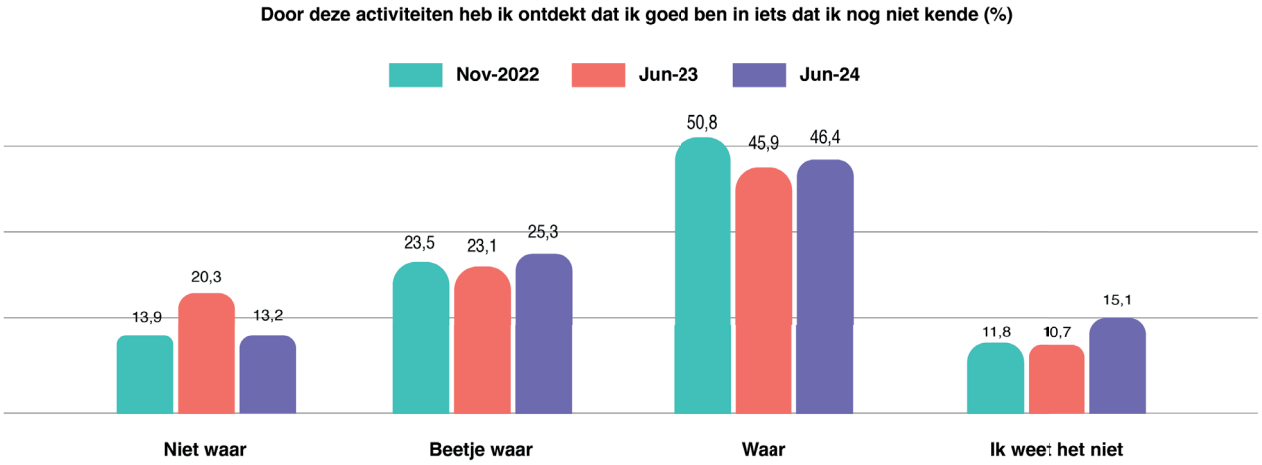

We zien wel een lichte daling in het aantal kinderen dat aangeeft nieuwe dingen te hebben ontdekt en nieuwe dingen is gaan doen ten opzichte van de vragenlijst in 2022. Jongere kinderen ontdekken vaker nieuwe activiteiten dan oudere kinderen. Gezien het verschil in levenservaring is dit een logische gevolgtrekking. Nog steeds geeft ruim de helft van de kinderen aan nog nieuwe dingen te ontdekken, ook drie jaar na invoering van de activiteiten, maar de verwachting is dat dat de dalende trend inherent doorzet, omdat er een bepaalde verzadiging kan optreden bij de kinderen.

Dezelfde trend observeren we bij de vraag of kinderen hebben ervaren dat ze goed zijn in iets wat ze nog niet kenden. Alhoewel **46** procent van de kinderen aangeeft iets ontdekt te hebben dat ze nog niet kenden, daalt het percentage leerlingen dat hier positief op antwoord wel. De vraag die school en omgeving zich hierbij kan stellen is Hoe blijven we vernieuwend in het programma? Of hoe zorgen we dat het programma en geintegreerd onderdeel wordt van het curriculum? Afhankelijk van het doel van een school met het Tijd voor Toekomst programma zullen we kinderen vernieuwende ervaringen moeten blijven opdoen, of moet worden besproken hoe de ervaringen kunnen beklijven bij kinderen.

Tijd voor Toekomst

Na de bel begint het ontdekken

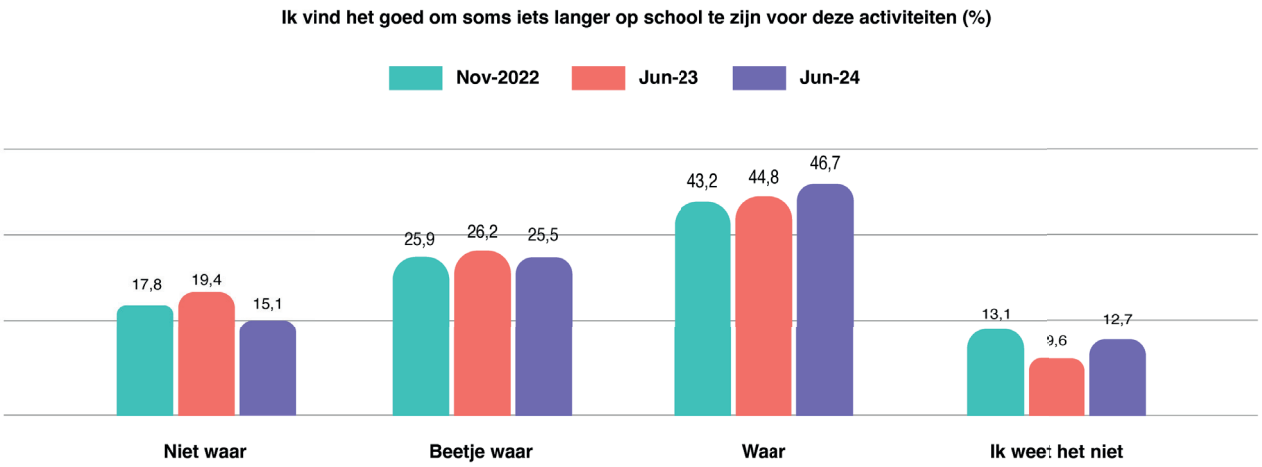

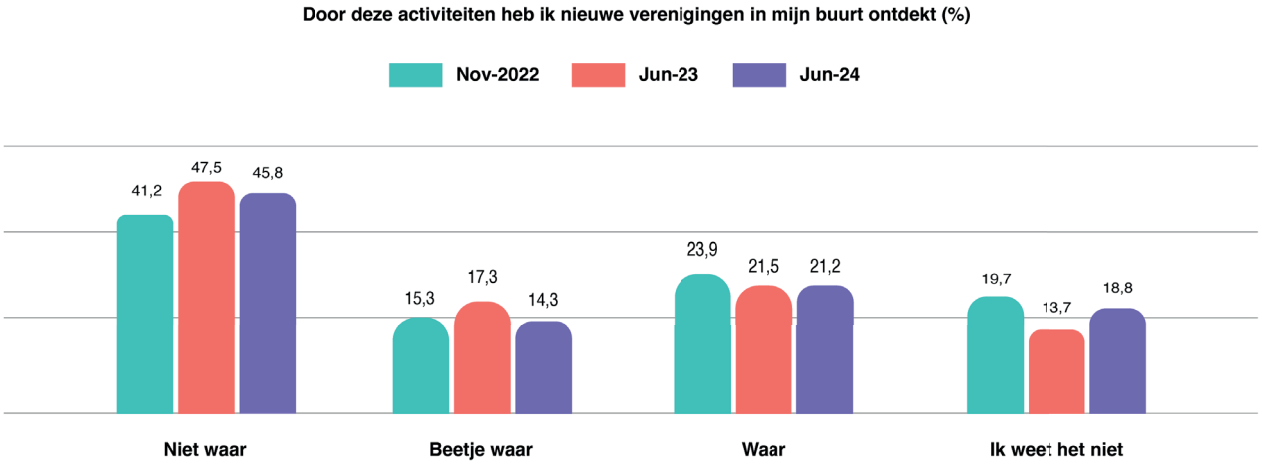

Meer kinderen geven in 2024 aan het goed te vinden om iets langer op school te zijn ten opzichte van 2022. Er kan sprake zijn van enige gewenning, al zijn de verschillen erg subtiel. In gesprek geven de meeste kinderen ook aan het geen probleem te vinden om wat langer naar school te gaan voor Tijd voor Toekomst activiteiten. Vaak vinden ze het leuk om hun klasgenoten nog wat langer te zien en iets leuks te doen in de schoolomgeving. Een deel van de kinderen geeft wel aan dat het hun extra energie kost. In de vragenlijst van 2024 zien we dat duidelijk meer meisjes het goed vinden om langer op school te blijven dan jongens. Dit verschil is ook in de andere jaren zichtbaar, maar het verschil is in de laatste vragenlijst sterk gegroeid.

Ruim 46 procent van de kinderen geeft aan dat ze het niet erg vinden om langer op school te zijn

Tijd voor Toekomst

Vertrouwen in jezelf

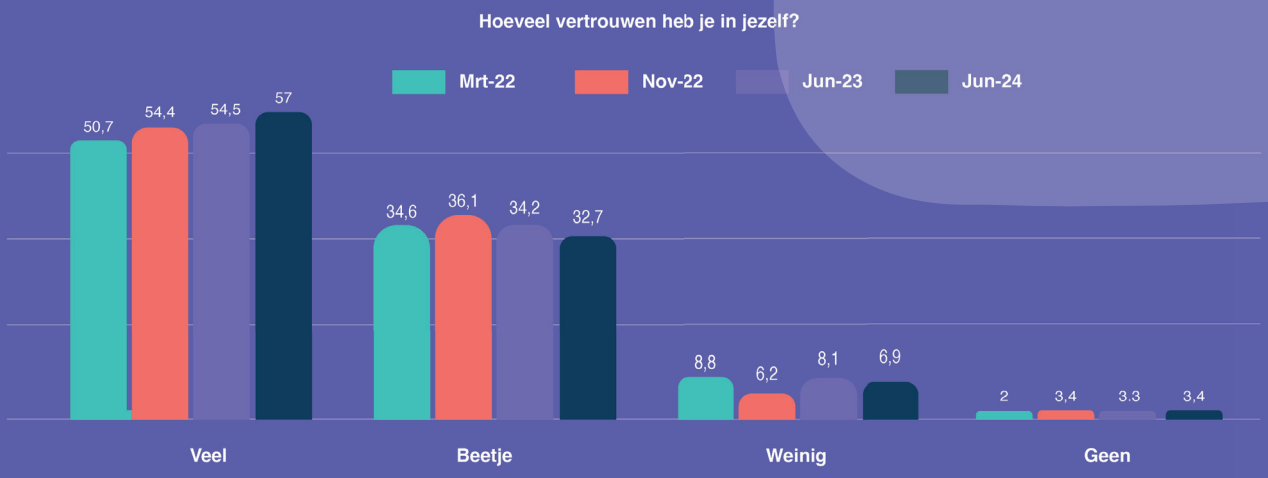

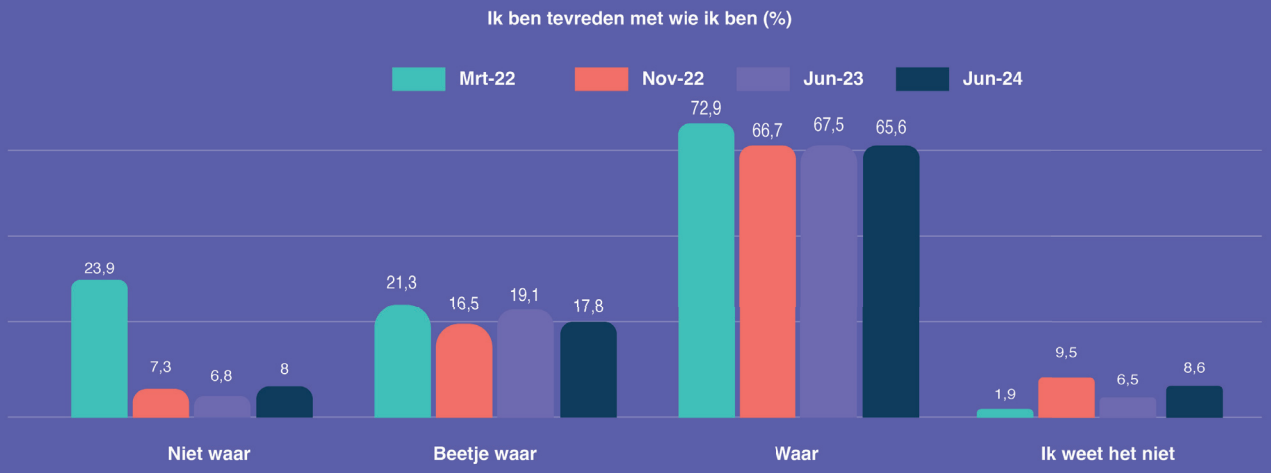

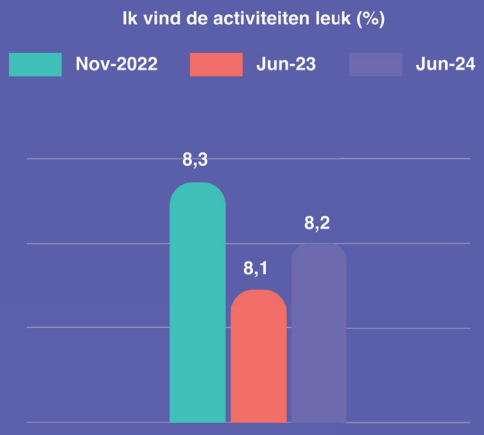

Tijdens de nulmeting heeft **50** procent van de leerlingen aangegeven veel vertrouwen te hebben in zichzelf, **34** procent had een beetje vertrouwen in zichzelf, **9** procent had weinig zelfvertrouwen en **2** procent had geen vertrouwen in zichzelf. Bij de derde meting geeft ruim **57** procent van de leerlingen aan veel vertrouwen te hebben in zichzelf. Bij deze meting heeft **32** procent een beetje vertrouwen in zichzelf, **7** procent antwoordt weinig vertrouwen in zichzelf te hebben en **3** procent geeft aan geen vertrouwen in zichzelf te hebben. In vergelijking met de nulmeting is de derde meting zien we dat meer leerlingen invullen veel zelfvertrouwen te hebben. Zoals ook in andere onderzoeken naar zelfvertrouwen bij kinderen is het zelfvertrouwen bij jongens in de onderzochte groep beduidend hoger dan bij meisjes. Ook hebben jongere kinderen meer zelfvertrouwen.

Tijd voor Toekomst

Nadenken over de toekomst

“Op school doe ik graag nieuwe dingen” en “Ik probeer dingen uit om te kijken of dit wat voor mij is.”

Bij de vierde vragenlijst geeft **56** procent van de leerlingen aan graag nieuwe dingen te doen op school, **33** procent vindt dat een beetje waar, **5** procent doet dit liever niet en **6** procent weet het niet. In vergelijking met de eerste meting is er sprake van een lichte daling in het aantal leerlingen dat graag nieuwe dingen doet.

Bij de derde meting zegt **57** procent van de leerlingen nieuwe dingen uit te proberen, **31** procent doet dit een beetje, **5** procent liever niet en **6** procent weet het niet. In de eerste vragenlijst lag dit percentage met bijna **58** procent iets hoger. Ook hier is dus een kleine afname zichtbaar in het aantal leerlingen dat aangeeft open te staan voor nieuwe ervaringen.

“Ik kan alles worden wat ik wil”

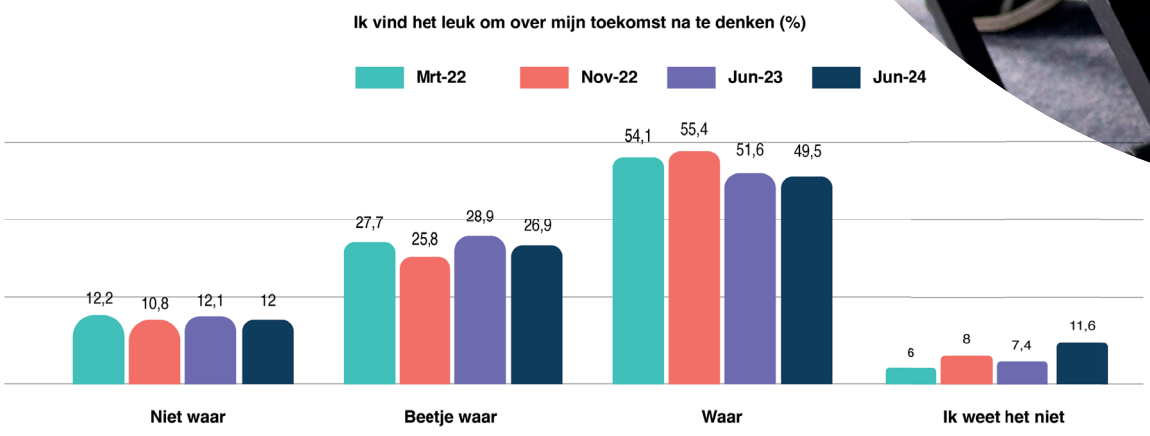

Tijd voor Toekomst

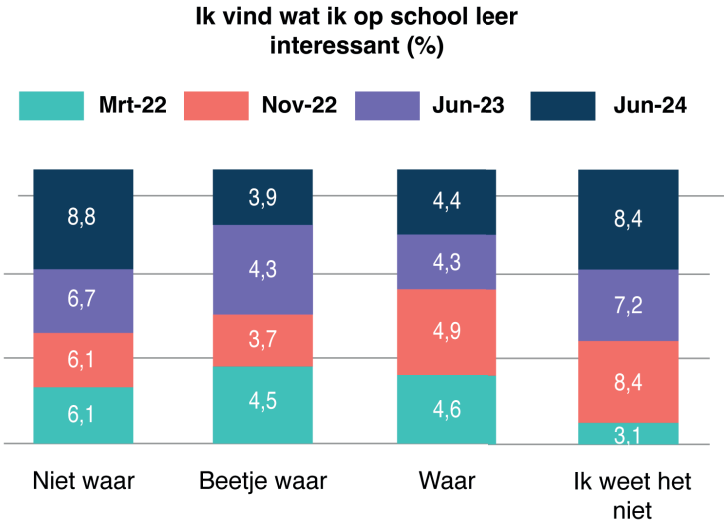

Tussen 2021 en 2024 zijn er vier vragenlijsten afgenomen onder leerlingen van groep 5 tot en met 8 op basisscholen die deelnemen aan Tijd voor Toekomst. Verwacht werd dat er in drie jaar tijd geen grote verschillen zouden optreden, en die verwachting wordt bevestigd door de resultaten.

We zien een lichte toename in het zelfvertrouwen van leerlingen, maar dit staat in contrast met een daling in hun positieve zelfbeeld. Daarnaast geeft een iets groter deel van de kinderen aan te geloven dat zij in de toekomst alles kunnen worden wat ze willen – een teken van een groeiende growth mindset.

Uit gesprekken blijkt dat leerlingen vooral gemotiveerd raken door nieuwsgierigheid, het gevoel van gelijke kansen, en de andere manier van leren die Tijd voor Toekomst biedt. Ze ervaren dat de activiteiten bijdragen aan hun zelfvertrouwen en leerplezier, al vinden veel kinderen het minder prettig om over hun toekomst na te denken.

Op scholen waar gezondheid een belangrijk thema is, zien we enkele positieve veranderingen over de metingen heen, bijvoorbeeld in dagelijks ontbijten en frequent tandenpoetsen.

Tijd voor Toekomst

Voor de scholen

Activiteiten en doelen van de Verrijkte Schooldag

In Verrijkte Schooldagen besteden scholen extra aandacht aan het vergroten van de leefwereld van kinderen, om perspectief te bieden aan kinderen en hen gelijke kansen te bieden voor de toekomst. In de provincie Groningen worden Verrijkte Schooldagen georganiseerd onder de noemer Tijd voor Toekomst. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan een onderzoek dat we uitvoeren bij zeven scholen in de coalitie Oost-Groningen.

Met hen onderzoeken we hoe hun verrijkt activiteitenaanbod op het gebied van weerbaarheid, beroepenorientatie en de kind-ouderondersteuner tot stand komt en met welke intenties (doelen) de activiteiten worden aangeboden om specifiek de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen te versterken. Daarvoor doorliepen we met deze scholen een aantal stappen:

- Door middel van inventarisatiesessie kregen we een beeld van de invulling van het aanbod en de keuzes die gemaakt werden om het aanbod te organiseren,
- Door gesprekken met aanbieders van verrijkt aanbod en schoolcoordinatoren kregen we inzicht in de afstemming over het verrijkte aanbod, in relatie tot de sociaalemotionele ontwikkeling van kinderen,
- Ten slotte reflecteerden we met scholen en aanbieders op de manier waarop zij denken dat verrijkt aanbod leidt tot een versterking van de sociaal-emotionele ontwikkeling bij kinderen.

Hoe scholen hun aanbod vormgeven

Tijdens de inventarisatiegesprekken is met de scholen besproken hoe zij het aanbod van verrijkte schooldagactiviteiten samenstellen op het gebied van weerbaarheid, beroepenoriëntatie en de inzet van een kind-ouderondersteuner. Daarbij is gekeken naar de inhoud van het aanbod, de wijze van uitvoering, de verantwoordelijke aanbieder, de beoogde doelgroep, en het moment en de frequentie van de activiteiten.

Tot slot is besproken in hoeverre ouders hierbij betrokken zijn en of er samenwerking plaatsvindt met andere scholen in de omgeving.

Welke activiteiten organiseren scholen in Oost Groningen in de activiteitenlijnen Weerbaarheid, Beroepenoriëntatie en Kind-ouderondersteuner?

Activiteiten weerbaarheid

Activiteiten beroepenoriëntatie

Activiteiten KOO'er

Tijd voor Toekomst

Nadenken over de toekomst

Beroepenoriëntatie

Van de zeven scholen biedt slechts één school structureel aanbod op het gebied van beroepenoriëntatie. De school integreert beroepenoriëntatie in het curriculum via thematische activiteiten, excursies en bedrijfsbezoeken in samenwerking met externe partners. De overige scholen organiseren beroepenoriëntatie incidenteel. Hoewel er aandacht is voor het thema, ontbreekt het op de meeste scholen aan een structurele en doorlopende leerlijn.

Weerbaarheid

Alle zeven onderzochte scholen bieden activiteiten aan die gericht zijn op het versterken van de weerbaarheid van leerlingen. De scholen kiezen voor activiteiten die voornamelijk worden verzorgd door externe aanbieders uit het lokale netwerk van de school. Het aanbod vindt zowel binnen als buiten schooltijd plaats. Over het algemeen is te zien dat bij het thema weerbaarheid een breder denkkader is bij de scholen dan bij het onderdeel beroepenoriëntatie.

Kind-ouderondersteuner

De inzet van kind-ouderondersteuners (KOO'ers) verschilt per school. Twee scholen beschikken over een of meerdere KOO'ers, terwijl andere scholen vergelijkbare ondersteuning bieden via een sociaal- maatschappelijk werker of brugfunctionaris. Ondanks de verschillende functietitels komt uit de gesprekken naar voren dat de kern van de rol vergelijkbaar is: het bieden van laagdrempelige ondersteuning aan kinderen, ouders en soms ook leerkrachten. Voor kinderen gaat het om individuele of groepsgerichte begeleiding waarbij de professional vaak fungeert als onafhankelijk vertrouwenspersoon die werkt vanuit de behoeften van het kind.

Ouders

Hoewel scholen aangeven dat het soms lastig is om ouders te vragen voor uitjes of om te helpen met halen en brengen, is te zien dat betrokkenheid toeneemt wanneer activiteiten op de school plaatsvinden. In zulke gevallen nemen ze deel aan afsluitende activiteiten of wonen ze voorstellingen bij. Vooral bij het opgeven van hun kinderen voor activiteiten tonen ouders veel betrokkenheid. Daarnaast waarderen ouders het dat hun kinderen langer op school kunnen blijven; dit ontlast hen in de dagelijkse planning. Bij activiteiten rondom eten en drinken is de ouderbetrokkenheid opvallend groot. Ouders helpen vrijwillig mee bij de lunch en nemen soms deel aan gezamenlijke eetmomenten zoals bij een foodtruck of kookactiviteit. Ook bij creatieve of culturele onderdelen zoals voorstellingen zijn ouders aanwezig als toeschouwers.

Selectie van verrijkt aanbod sociaal-emotionele ontwikkeling

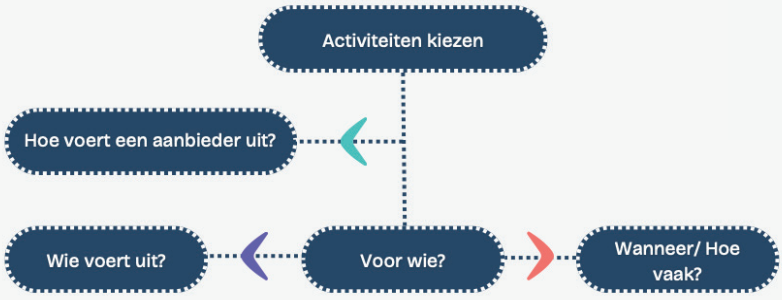

Hoe zorgen scholen dat verrijkt aanbod aansluit bij sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen?

In de inventarisatiegesprekken en interviews met aanbieders is te zien dat scholen enigszins nadenken over hoe verrijkte activiteiten bijdragen aan sociaal emotionele ontwikkeling, maar dit gebeurt overwegend praktisch, op casusniveau, en vanuit ervaring. Er is weinig expliciete en systematische reflectie (evaluatie of monitoring) of planmatige aanpak (visiedocumenten, stappenplannen) zichtbaar. Er is geen werkoverleg om doelgericht te reflecteren op de inhoud van het aanbod in de verrijkte schooldag en koppeling met theorie ontbreekt grotendeels. Waar wel expliciet aandacht voor is en werd benoemd in de gesprekken is onder andere:

Wat wel in de gesprekken terugkomt	Voorbeeld
Erkenning van tekortkoming en behoefte aan meer structuur	Activiteiten zoals beroepenorientatie zijn nog te fragmentarisch Wens om structureel te werken, vaste aanbieders en beter meten wat werkt.
Reflectie op effectiviteit en afstemming	Erkenning dat afstemming met aanbieders moeilijk is ("je kunt het niet altijd loslaten"). Er is behoefte om meer te verduurzamen en structureel in te bedden.
Bewuste afstemming met leerkrachten en thematisch onderwijs	Bij sommige aanbieders wordt aanbod afgestemd met thema's in de klas; leerkrachten denken mee. Zorgen dat inhoud aansluit bij belevingswereld en ontwikkelingsniveau van kinderen.
Duidelijk pedagogische en ontwikkelingsgerichte intenties	"Niet bemoeien met het proces waar het kind mee bezig wil zijn," om zelfvertrouwen te bevorderen. Sportactiviteiten worden ingezet om te oefenen met falen, doorzetten en zelfregulatie.
KOO'ers stemmen af op individuele hulpvragen	Overleggen met ouders, IB'ers, leerkrachten: "Wat is goed voor dit kind?" Zichtbaarheid, beschikbaarheid en vertrouwen zijn sleutelwoorden.

Als we er, middels onderzoek, tijd voor maken, welke doelen willen scholen dan bereiken met hun activiteitenreeksen op het gebied van weerbaarheid, beroepenorientatie en de kind-ouderondersteuners?

Aan de hand van de doelensessies met de scholen zijn er drie veranderpaden ontwikkeld voor de verrijkte activiteiten op het gebied van Weerbaarheid, Beroepenoriëntatie en de Kind-ouderondersteuner. Deze veranderpaden laten zien hoe scholen denken dat de activiteiten kunnen leiden tot een verhoogde sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Hiervoor redeneerden de scholen stap voor stap naar steeds hogere doelen. Hieronder een overzicht van de veranderpaden per activiteitenlijn.

In de analyse van de veranderpaden komen verschillende thema's naar voren die bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

Scholen verwachten dat leerlingen via weerbaarheidstrainingen, groepsactiviteiten en gesprekken leren beter met zichzelf en anderen om te gaan. Door aandacht te besteden aan emoties, groepsprocessen en sociale grenzen willen scholen een steviger sociaal fundament leggen. Leerkrachten en ondersteuners hopen dat kinderen zich daardoor veiliger voelen, conflicten beter leren hanteren en meer respect tonen voor anderen.

Daarnaast richten scholen zich op persoonlijke groei: kinderen leren niet alleen functioneren in een groep, maar ook zichzelf beter kennen. Activiteiten zijn gericht op het versterken van zelfvertrouwen, het ontdekken van eigen kwaliteiten en het ontwikkelen van een positiever zelfbeeld.

Tot slot vinden we in de veranderpaden elementen die gaan over toekomstgerichtheid en maatschappelijke voorbereiding. Via beroepenoriëntatie, thematisch onderwijs en excursies krijgen leerlingen een breder beeld van de wereld en hun mogelijkheden daarin. Ook ouders worden hierbij soms betrokken, zodat kinderen leren de verbinding te leggen tussen hun eigen achtergrond en de wereld van werk en burgerschap.

Onder al deze inspanningen ligt de overtuiging dat kinderen perspectief nodig hebben om doelgericht te leren en hun plek in de samenleving te vinden.

Verranderpad Weerbaarheid

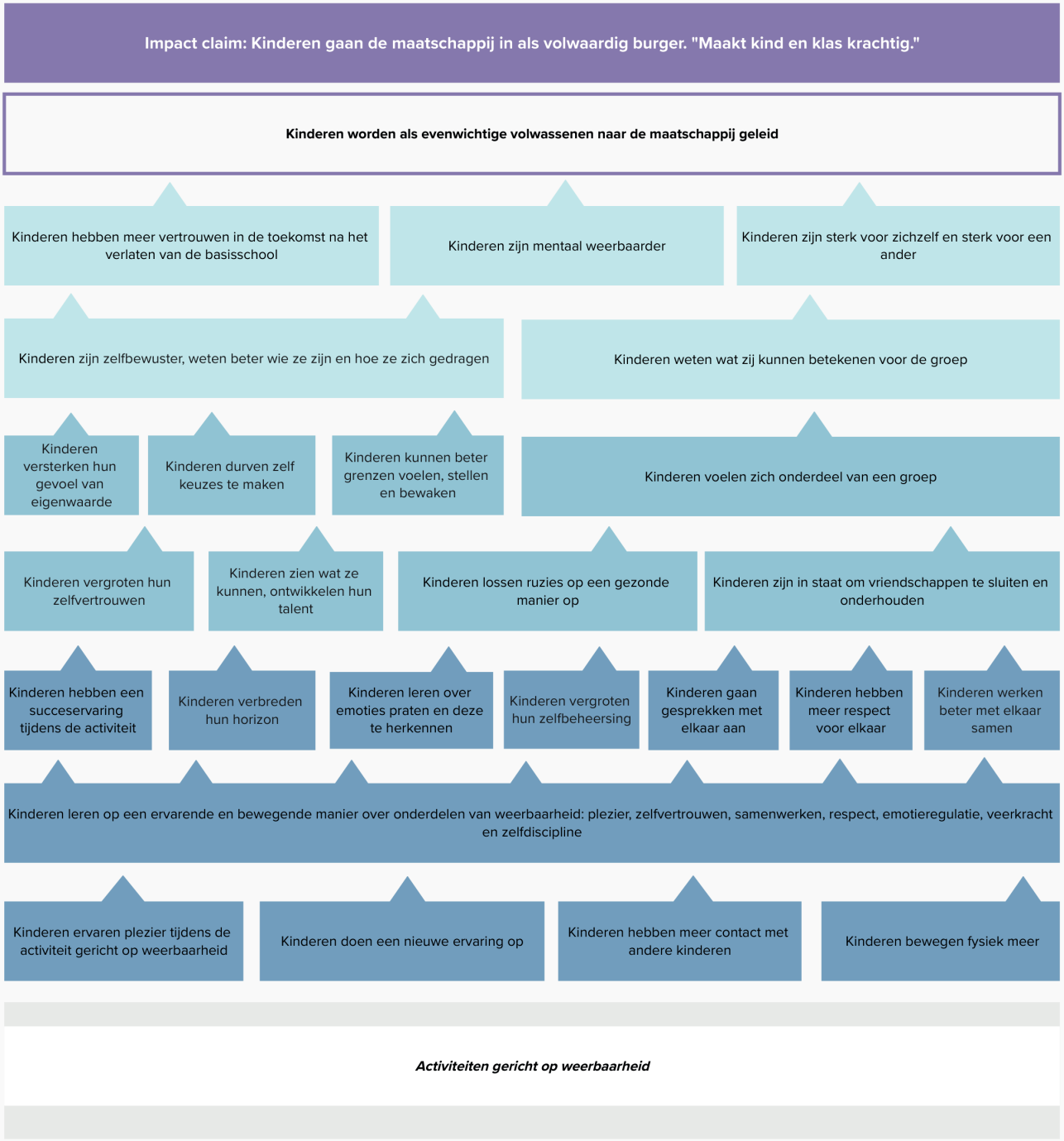

Aanname:
De klas is een veilige omgeving waar kinderen de mogelijkheden hebben hun weerbaarheid te ontwikkelen.

Tijd voor Toekomst

Welk type doelen voor sociaal-emotionele ontwikkeling halen we uit de veranderpaden?

In alle drie de veranderpaden is de sociaal-emotionele ontwikkeling zowel middel als doel voor:

Interpersoonlijke doelen
(gedachten en gevoelens in het kind zelf)

Interpersoonlijke doelen
(interactie en communicatie tussen kinderen)

Leerdoelen

Bijvoorbeeld:

- Kinderen ontwikkelen empathie, respect en acceptatie
- Kinderen leren zelf keuzes maken

Gedragsdoelen

Bijvoorbeeld:

- Kinderen gaan gesprekken met elkaar aan
- Kinderen bewaken hun eigen grenzen

Prestatiedoelen

Bijvoorbeeld:

- Kinderen hebben een succeservaring
- Kinderen kunnen weloverwogen keuzes maken voor de toekomst

Omgeving
(veilige klas, beschikbaar - heid van verrijkt aanbod)

Gedrag
(kinderen stellen vragen, zoeken contact met anderen)

Vaardig-heden
(Kinderen leren emoties herkennen, keuzes maken)

Overtui - gingen
(Kinderen worden gestimuleerd te geloven in hun mogelijkheden en kunnen)

Identiteit
Kinderen weten wie ze zijn, durven dromen, zien hun talenten

Missie
(Kinderen vinden hun plek in de maatschappij en kunnen bijdragen aan die maatschappij als burger)

Wanneer we de doelen uit de veranderpaden analyseren aan de hand van het model van Korthagen (de onderste laag uit de figuur), zien we hoe deze doelen zich op verschillende lagen van persoonlijke ontwikkeling richten. Dit model onderscheidt zes lagen die samen het menselijk functioneren verklaren: van de buitenste laag, de omgeving, tot de diepste laag, de persoonlijke missie. Door deze bril bekeken, bieden de veranderpaden een gelaagd ontwikkelingsperspectief op sociaal-emotionele groei en toekomstvoorbereiding van kinderen.

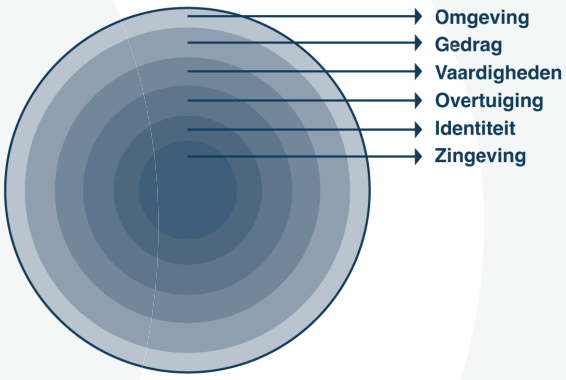

Varianten Verrijkte Schooldag

Alternatief onderwijs

Vast tijdstip in de week onderwijs van een aanbieder. Vaak in aansluiting op een thema uit een methode van wereldoriëntatie of een ander regulier vak. Reguliere docenten zijn in deze variant vrijgeroosterd of begeleiden de externe aanbieders. Dit is aanbod in reguliere onderwijstijd.
Doel: Lesdoelen verrijken voor alle kinderen / op een andere manier leren.

Talent(mid)dag

Het '*vrijdagmiddagalternatief*': Alle klassen hebben tegelijk een alternatieve aanbod op een dag of middag in de week. Er is ruimte voor docenten om wat anders te doen of gezamenlijk overleg te plannen. Dit is aanbod in reguliere onderwijstijd.
Doel: Perspectieven verbreden en talenten ontdekken bij alle kinderen en op een andere manier leren.

Naschools aanbod

Een aanbod van naschoolse activiteiten op een vast moment of een aantal vaste momenten in de week. Het aanbod is buiten reguliere onderwijstijden en kinderen kunnen zich vrijwillig aanmelden voor het aanbod van een externe aanbieder. School is verantwoordelijk voor aanbod, inzet van een beperkt aantal uren van leerkracht.
Doel: Kinderen kennis laten maken met 'andere' activiteiten, intrinsieke motivatie aanzetten en leren in de praktijk.

Uitbreiding onderwijstijd

Uitbreiding van de onderwijstijd om alle kinderen een verrijkt aanbod te bieden, zonder het bestaande onderwijsaanbod te veranderen. Reguliere docenten zijn in deze variant vrijgeroosterd of begeleiden de externe aanbieders. Verrijking kan gedurende de (uitgebreide) lesdag plaatsvinden of op een vast moment in de lesdag.
Doel: Verrijken van de onderwijstijd voor alle kinderen, met binnen de schoolcontext extra aandacht en voer een divers aanbod.

Tijd voor Toekomst

Tijd voor
Toekomst
RANG!
1934
www.tijdvoortoekomst.nl
info@tijdvoortoekomst.nl